

УДК 657.1

Гаркуша С.А.
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри бухгалтерського обліку
Сумського національного аграрного університету

АУТСОРСИНГ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ: ДОЦІЛЬНІСТЬ ПОСЛУГИ

OUTSOURCING OF ACCOUNTING: THE APPROPRIATENESS OF SERVICES

АНОТАЦІЯ

Стаття присвячена теоретичному обґрунтуванню і підходам до використання послуг для ведення й організації бухгалтерського обліку відповідно до вимог підприємств. Автором наведено переваги і недоліки аутсорсингу бухгалтерського обліку; визначено типові завдання бухгалтерського обліку на основі аутсорсингу; запропоновано комплексні варіанти організації податкового та бухгалтерського обліку за умови надання бухгалтерських послуг; визначено комплекс робіт з відновлення бухгалтерського обліку.

Ключові слова: аутсорсинг, бухгалтерський облік, бухгалтерські послуги, бухгалтерія, організація обліку.

АННОТАЦИЯ

Статья посвящена теоретическому обоснованию и подходам к использованию услуг для ведения и организации бухгалтерского учета в соответствии с требованиями предприятий. Автором приведены преимущества и недостатки аутсорсинга бухгалтерского учета; определены типовые задачи бухгалтерского учета на основе аутсорсинга; предложены комплексные варианты организации налогового и бухгалтерского учета в условиях предоставления бухгалтерских услуг; определен комплекс работ по восстановлению бухгалтерского учета.

Ключевые слова: аутсорсинг, бухгалтерский учет, бухгалтерские услуги, бухгалтерия, организация учета.

ANNOTATION

The article devoted to theoretical substantiation and approaches to the use and maintenance services for accounting in accordance with the requirements of enterprises. The author presented the advantages and disadvantages of outsourcing of accounting; defined common tasks from accounting outsourcing; proposed options for comprehensive tax and accounting subject to the provision of accounting services; was identified works on restoration of accounting.

Keywords: outsourcing, accounting, bookkeeping services, bookkeeping, organization of accounting.

Постановка проблеми. Передача бухгалтерських функцій на аутсорсинг усе частіше практикується вітчизняними підприємцями. Це зумовлено низкою переваг, якими володіє організація бізнесу з виведенням бухгалтерії на зовнішнє обслуговування. Досить популярними стають суб'єкти, які займаються бухгалтерським супроводом, тобто підприємці віддають усі свої фінансові питання приватним фахівцям. Здебільшого аутсорсинг бухгалтерії використовують ті підприємства, у яких не вистачає часу займатися фінансовими справами, у яких не вистачає коштів на утримання бухгалтерії та ведення документації. Аутсорсинг бухгалтерії стає популярним, так як перелік послуг, що надаються іншими підприємствами, досить великий. Фахівці таких фірм допоможуть: вирішити юридичні питання; відновити бухгалтерський і податковий облік; відкрити підприємство тощо.

Аутсорсинг бухгалтерії передбачає процес передачі усіх фінансових питань того підприємства, яке було створено для реалізації цих цілей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розгляду окремих аспектів аутсорсинг бухгалтерського обліку присвячені праці вітчизняних науковців, таких як А.Ю. Перетятко, С.Л. Безручук, С.М. Лайчук, А.М. Поплюйко, Г.С. Кесарчук та ін., що відзначаються фрагментарністю та здебільшого розкривають загальнотеоретичні аспекти аутсорсингу бухгалтерського обліку.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Однак, незважаючи на значну кількість досліджень, питання організації податкового та бухгалтерського обліку за умови надання бухгалтерських послуг та встановлення вимог і підходів до нього потребує детальнішого вивчення.

Мета статті – теоретично визначити й обґрунтувати підхід до організації аутсорсингу бухгалтерського обліку відповідно до сучасних вимог підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. У нашій країні професія бухгалтера є творчою професією. Керівники підприємств ставлять дуже складні завдання, які часом немає можливості вирішити. Необхідно досягти мінімальних витрат таким чином, щоб фіскальна служба не мала жодних претензій до підприємця. Якщо звернутися за допомогою в аутсорсингову фірму, то таким чином питання вирішити не вдасться, так як вона займається всіма питаннями легально. Тому багато підприємців не бачать вигоди користуватися послугами супровідної організації.

У західній практиці схема, при якій бухгалтерські функції передано сторонній компанії, є досить популярною. В Україні ж поки воліють користуватися послугами штатних бухгалтерів. Між тим зацікавленість у послугах істотно зросла у кризовий період в економіці. Справа в тому, що основним завданням у цей період була максимальна оптимізація витрат, а результатом виведення бухгалтерського обліку на аутсорсинг стає мінімізація витрат на фонд оплати праці та утримання штатних бухгалтерів. Це призвело до зростання привабливості аутсорсингу як серед великих холдингів, так і невеликих підприємств.

Ринок аутсорсингу бухгалтерії стрімко зростає. Усе більше компаній відмовляються від по-

слуг одного бухгалтера на користь сторонньої бухгалтерської фірми, заощаджуючи свої витрати на утримання бухгалтерії і отримуючи більш високу якість бухгалтерського обслуговування. Рентабельність бізнесу на бухгалтерському аутсорсингу сьогодні становить близько 30%, але зі зростанням ринку щорічно додає по 10-15% [1].

А.Ю. Перетяцько зазначає, що один із можливих шляхів зниження витрат та підвищення конкурентних переваг підприємства – це аутсорсинг, тобто передача окремих функцій (як правило, непрофільних) для виконання іншої організації. У першу чергу розглядається аутсорсинг послуг в області бухгалтерії, ведення кадрового діловиробництва, юридичного супроводження, підтримки ІТ-інфраструктури організації. Це саме ті сфери, де підприємство постійно споживає послуги фактично незалежно від обсягів виробництва та реалізації продукції, без яких не може нормально та ефективно функціонувати у сучасних умовах [2].

У свою чергу, С.Л. Безручук та С.М. Лайчук стверджують про вигідність аутсорсингових послуг підприємствам, які починають свою господарську діяльність, інвесторам, які зацікавлені у незалежному контролі за ходом інвестиційного проекту, а також тим, яким необхідно відновити бухгалтерський облік або скоротити свої витрати. Така форма організації бухгалтерського обліку підійде і для тих підприємств України, які хочуть зробити свій бізнес мобільнішим. Крім того, з'являється гнучкість у управлінні ресурсами – підприємству не потрібно турбуватися про скорочення чисельності своїх співробітників при зміні ситуації на ринку, перепрофілюванні діяльності, зменшенні обсягів виробництва тощо. Клієнт таких послуг також може уникнути витрат на інвестиції в обладнання і програмне забезпечення, скоротити витрати на утримання офісу і апарату управління [3].

А.М. Поплюйко зазначає на те, що бухгалтерський аутсорсинг є галуззю, що розвивається в Україні. Тим не менш стійкий попит уже формується. Передусім за рахунок компаній малого бізнесу, які нараховують у штаті кілька чоловік, підприємств, які не мають постійного офісу, з невеликим документообігом, а також холдингів. Крім того, актуальність послуг спеціалізованих бухгалтерів зростає у зв'язку з популярною та доволі необхідною для залучення стратегічних інвесторів відмовою від тіньової бухгалтерії [4, с. 339].

Застосовувати аутсорсинг чи ні – це справа кожного із керівників, стверджує Г.С. Кесарчук [5]. Застосування аутсорсингу – це підвищення продуктивності й ефективності функціонування підприємства. Варто відкинути стереотипне мислення щодо організації системи обліку на підприємстві і сприймати провайдера не як «економічного шпигуна», а як висококваліфікованого партнера, що підвищить вашу конкурентоспроможність на ринку [5, с. 204].

Бухгалтерський облік на аутсорсингу має переваги: це, зокрема, підвищення рівня якості і достовірності звітності, мінімізація витрат на організаційні аспекти ведення бухгалтерії, що дозволяє керівництву акцентувати свою увагу на ключових аспектах розвитку діяльності, оскільки йому необхідно здійснювати контроль за результатом, а не за процесом.

Проте поки що ставлення до аутсорсингу бухгалтерських послуг у підприємств досить насторожене. Пов'язано це з необхідністю передачі зовнішньому підприємству конфіденційних даних.

Аутсорсингова модель також може призвести до зниження оперативності отримання необхідних відомостей, тому не дуже популярна у великих холдингах. При значній кількості транзакцій така бухгалтерія може обійтися дорожче штатної.

Якщо уважно розглядати це питання, то можна зрозуміти, що дійсно обслуговування з аутсорсингу в деяких випадках буде недоцільним: по-перше, бухгалтерський облік стає менш оперативним (це стосується переважно великих підприємств, в яких щодня відбувається велика кількість господарських операцій, однак більшість аутсорсингових фірм успішно вирішують цю проблему, організовуючи максимально ефективну взаємодію з замовником); по-друге, замовник повинен розуміти, що передаючи весь бухгалтерський облік сторонньому суб'єкту, він довіряє йому конфіденційну інформацію, що пов'язано з певними ризиками (звести ці ризики до мінімуму допоможе підписання угоди про нерозголошення комерційної інформації. Аутсорсингові компанії вкрай дорожать своїм ім'ям в бізнес-середовищі і навряд чи допустять витік конфіденційної інформації про клієнта); по-третє, аутсорсинг бухгалтерії підприємств, що займаються вузькоспеціалізованою діяльністю, яка вимагає специфічного ведення обліку, може бути затруднений відсутністю в аутсорсинговій фірмі відповідної бази для ведення цього обліку. Однак це питання, як правило, також вирішується висококласними аутсорсинговими фірмами, до того ж подібна проблема може виникнути не тільки при аутсорсингу бухгалтерії, але і при наймі штатного бухгалтера, якому, ймовірно, буде потрібно спеціальне навчання за рахунок підприємства.

Вибір високопрофесійної аутсорсингової фірми допоможе мінімізувати всі можливі недоліки аутсорсингу бухгалтерії. Перш ніж укласти договір з аутсорсинговою фірмою, доцільно запросити документи про атестацію фахівців цього суб'єкту, а також зібрати інформацію про його ділову репутацію, можливо, отримати відгуки від ділових партнерів.

На аутсорсинг можна вивести як окремі бухгалтерські функції, так і повний перелік послуг. Багато хто вважає, що, передавши бухгалтерію на аутсорсинг, можна забути про її існування. Насправді це не так, тому що частина процесів

все одно залишається під контролем компанії-замовника. До типових завдань бухгалтерського обліку на аутсорсингу належать:

- ретельне ведення податкового та бухгалтерського обліку;
- якісна організація податкового та бухгалтерського обліку;
- подання звітності підприємства в фіскальні органи, позабюджетні фонди, а також органи статистики;
- відновлення податкового та бухгалтерського обліку.

Важливим напрямом роботи аутсорсингової фірми виступає надання повного спектру послуг з ведення податкового та бухгалтерського обліку. Потрібно ретельно організувати роботу від надходження замовлення до підписання акта про надання послуг. Крім цього, можна впровадити ефективну систему контролю якості послуг. Це дозволить гарантувати їхні успішність і спрямованість на розвиток бізнесу підприємств-замовників.

Для максимальної зручності доцільно розробити 3 комплексні варіанти організації податкового та бухгалтерського обліку:

1. Ведення бухгалтерського обліку від формування первинних бухгалтерських документів, їх оформлення, а також обробки до здійснення синтетичного та аналітичного обліку, складання та подання звітності (бухгалтерський облік у класичному розумінні).

2. Ведення бухгалтерського обліку на основі наданих первинних документів з подальшою їх обробкою, здійснення синтетичного та аналітичного обліку, формування і подання звітності.

3. Ведення бухгалтерського обліку за варіантом, який розроблений в індивідуальному порядку та максимально зручний і вигідний для підприємства-замовника.

Бухгалтерський облік і його організація вимагають підвищеної уваги, знань і навичок, які приходять з досвідом і, як правило, відсутні у співробітників, які закінчили профільне навчання. Саме господарюючий суб'єкт, у якого за плечима є повний арсенал і інструментарій, що дозволяє адекватно оцінювати обстановку і вести бухгалтерський облік у визначені терміни, може впоратися з непосильними завданнями.

Організація податкового та бухгалтерського обліку передбачає:

- ретельне вивчення установчих документів, особливостей діяльності, аналіз бізнес-процесів підприємства;
- організацію бухгалтерського обліку з урахуванням вищезазначених факторів;
- розробку принципів і способів ведення податкового та бухгалтерського обліку, що знаходять своє відображення в обліковій політиці підприємства;
- запровадження оптимального плану рахунків з урахуванням особливостей діяльності підприємства та бухгалтерської програми, що використовується господарюючим суб'єктом;

- розробку внутрішніх нормативних документів локального рівня, що потрібні для повноцінної роботи підприємства;

- аналіз, створення, а також оптимізація на підприємстві системи документообігу, включаючи створення реєстрів податкового обліку та основних форм первинних документів;

- відпрацювання (або поліпшення) на підприємстві структури бухгалтерської служби з урахуванням автоматизації та інших інструментів її удосконалення;

- розробку регламентів і правил роботи представників бухгалтерської служби;

- вибір оптимальних схем оподаткування.

Організація бухгалтерського обліку може здійснюватися за всією системою обліку комплексно або на конкретних його ділянках і напрямках. Достатньо просто грамотно організувати податковий і бухгалтерський облік для того, щоб у майбутньому попередити систематичні помилки, що можуть негативно вплинути на результати діяльності підприємства, а також звести до мінімуму податкові ризики.

В ідеалі податкова звітність, а також її підготовка до подання в різні контролюючі органи не повинна забирати багато часу у платника податків. Однак на практиці даний процес досить часто перетворюється на дуже складну і неприємну для керівника задачу. Особливо ця проблема актуальна для підприємств без штатного бухгалтера. У підсумку подання звітності доставляє ряд клопоту і супроводжується серйозними труднощами. Так, наприклад, керівнику потрібно буде розібратися, які необхідно було заповнити бланки, підготувати документи, вирішити низку інших важливих супутніх питань. Плюс до всього впоратися з цим усім варто у стислі терміни.

Сьогодні у багатьох підприємств з'являється необхідність в успішному відновленні бухгалтерського та/або податкового обліку за минулі періоди. Головне завдання цієї роботи полягає у приведенні даних податкового та бухгалтерського обліку в повну відповідність з вимогами законодавства.

Відновлення бухгалтерського обліку полягає у проведенні деяких процедур у повному обсязі або частково (за конкретними ділянками обліку). Комплекс робіт може включати:

- підготовку та доопрацювання первинних документів підприємства;

- відновлення важливих синтетичних і аналітичних даних у бухгалтерському обліку;

- відновлення даних, необхідних для правильного ведення податкового обліку, а також складання податкових реєстрів;

- коригування даних податкової та бухгалтерської звітності за минулі періоди.

Для мінімізації ризиків і потенційно можливих негативних фінансових та інших наслідків порушень законодавства, дана послуга повинна супроводжуватися обов'язковою подачею додатково уточнених правильних податкових де-

клараций у відповідні держоргани. Безумовно, найчастіше відновлення податкового та бухгалтерського обліку є досить трудомістким процесом, що вимагає спеціальних навичок і знань.

Висновки. Значущим аргументом при виборі шляху організації бухгалтерського обліку є його економічна складова. При зіставленні величини витрат, необхідних на організацію роботи штатної бухгалтерії, виявляються статті, витрати на які не потрібні при аутсорсингу. Серед них: видатки на відбір і найм професійного персоналу, витрати на навчання, підвищення кваліфікації, консультаційні витрати, на розміщення персоналу в офісних приміщеннях, офісні меблі, спеціальні меблі для зберігання фінансової документації, оргтехніку, програмну продукцію, спеціальну літературу, виплата заробітної плати, податків та соціальних внесків. Якщо враховувати цей фактор при порівнянні витрат на фонд заробітної плати і запропонованої ціни контракту спеціалізованої організації, то можна побачити реальну економію.

Бухгалтерський аутсорсинг поступово знаходить своє застосування у вітчизняній практиці. При цьому правомірно зробити висновок, що для великих підприємств доцільність переходу на бухгалтерський аутсорсинг не є однозначною і вимагає детального аналізу в умовах конкретної управлінської ситуації. У той же час для невеликих підприємств і індивідуальних підприємців перехід на бухгалтерський аутсорсинг уявляється сьогодні єдиною оптимальною і практично безальтернативним способом мінімі-

зації витрат із ведення бухгалтерського обліку. Отже, бухгалтерський аутсорсинг – ідеальний варіант для отримання вигідного та компетентного бухгалтерського обслуговування та бухгалтерського супроводу.

Напрямом подальшого дослідження є розробка оптимальної методики, що дозволить у короткий термін та з мінімальними витратами запровадити аутсорсинг бухгалтерії великих підприємств.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Буйко К. Аутсорсинг бухгалтерії [Електронний ресурс] / К. Буйко // Режим доступу: <http://mercury.kiev.ua/outsorsing-buhgalterii/>.
2. Перетятко А.Ю. Забезпечення конкурентних переваг підприємства на основі аутсорсингу бізнес-процесів [Електронний ресурс] / А.Ю. Перетятко // Режим доступу: <http://eprints.kname.edu.ua/37000/1/209-213%20Перетятко%20АЮ.pdf>.
3. Безручук С.Л. Переваги та недоліки надання послуг з бухгалтерського обліку [Електронний ресурс] / С.Л. Безручук, С.М. Лайчук // Режим доступу: <http://eztuir.ztu.edu.ua/1968/1/3.pdf>.
4. Поплюйко А.М. Бухгалтерський аутсорсинг: сучасний стан та перспективи розвитку в Україні [Електронний ресурс] / А.М. Поплюйко // *Фінанси, облік і аудит*. – 2011. – Вип. 18. – С. 335-340. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Foa_2011_18_43.pdf.
5. Кесарчук Г.С. Бухгалтерський аутсорсинг: поняття, види, переваги та недоліки [Текст] / Г.С. Кесарчук // *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Економіка*. – 2014. – Випуск 1(42). – С. 201-204.